

І. П. Динник,
 Провідний фахівець відділу конкурсного відбору здобувачів вищої освіти Інституту публічного управління та адміністрування, Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.4.152

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ПОТЕНЦІАЛ ВПЛИВУ НА ВЗАЄМОДІЮ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

I. Dynnyk,
 Senior Specialist at the Department of Competitive, Selection of Higher Education Institutes at the Institute of Public Administration and Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv

CURRENT INFORMATIONAL AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AND THEIR POTENTIAL INFLUENCE ON INTERACTION OF THE STATE AND CIVIL SOCIETY IN DECENTRALIZATION CONDITIONS

У статті здійснено ґрунтовний аналіз громадянського суспільства в сучасній Україні як структурної складової взаємодії держави та громадянського суспільства в умовах децентралізації. З'ясовано, що оголошена та впроваджувана реформа децентралізації влади в Україні спрямована на посилення механізмів взаємодії держави і громадянського суспільства. У свою чергу, це повинно стати міцним підґрунтям для розбудови демократії на локальному та загальнонаціональному рівнях. У сучасних умовах становлення інформаційного суспільства, бурхливого розвитку та запровадження інформаційних технологій, у тому числі і в процесі реалізації взаємодії держави і громадянського суспільства, визначаються модерні механізми функціонування такої взаємодії, навіть формується особливий вимір останньої – віртуальний.

Відповідно до поставленої дослідницької мети розкрито теоретико-методологічний зміст сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах децентралізації, ідентифіковано, що нові інформаційні технології надали можливість науковцям розширити перелік так званою віртуальною децентралізацією, суть якої полягає у використанні Інтернету для створення інформації та надання доступу населенню та бізнесу до різноманітних послуг, визначено та проаналізовано соціальні мережі, які є розгалуженою системою горизонтальних соціальних контактів, зв'язків, взаємодій між членами суспільства, над якою надбудовуються інформаційні зв'язки індивіда чи групи індивідів з власним соціальним світом та іншими соціальними світами.

The article provides a thorough analysis of civil society in modern Ukraine as a structural component of the interaction of the state and civil society in the conditions of decentralization. It is revealed that the announced and implemented reform of the decentralization of power in Ukraine is aimed at strengthening the mechanisms of interaction between the state and civil society. In turn, this should be a solid ground for building democracy at the local and national levels. In modern conditions of the formation of the information society, the rapid development and introduction of information technologies, including in the process of implementing the interaction of state and civil society, the modern mechanisms of functioning of such interaction are determined, even the special dimension of the latter is formed – virtual.

On the one hand, it forms the latest means of establishing effective communication between the state and civil society, and on the other, it enhances the possibilities of manipulative influence on it. The events of EuroMaydan, the information war against Ukraine significantly strengthened the participation of civil society in decision-making by state authorities, including the promotion of the opportunities of information and communication technologies, which were the basis of various types of Internet participation.

According to the research goal, the theoretical and methodological content of modern information and communication technologies in the process of interaction of the state and civil society in the conditions of decentralization is revealed, it was identified that new information technologies gave scientists the opportunity to expand the list of so-called virtual decentralization, the essence of which is to use the Internet to create information and providing access to services and social services to the population and

businesses, social networks are identified and analyzed, such as represent a complex system of horizontal social contacts, connections, interactions between members of society over which the superposed information links individual or group of individuals with their own social world and other social worlds.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, взаємодія держави і громадянського суспільства, децентралізація, інформаційне суспільство, соціальні мережі, Інтернет-технології, краудфандінг, краудсорсинг, механізм консультативної взаємодії.

Key words: information and communication technologies, interaction of state and civil society, decentralization, information society, social networks, Internet technologies, crowdfunding, crowdsourcing, mechanism of advisory interaction.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інформаційні технології дуже швидко перетворилися на життєво важливий стимул розвитку не тільки світової економіки, а й інших сфер людської діяльності. На сьогодні практично неможливо знайти сферу, в якій не використовуються інформаційні технології. Сучасне суспільство просто переповнене потоками інформації, які безсумнівно потребують обробки.

Оголошена та впроваджувана реформа децентралізації влади в Україні спрямована на посилення механізмів взаємодії держави і громадянського суспільства. У свою чергу, це повинно стати міцним підґрунтям для розбудови демократії на локальному та загальнонаціональному рівнях. У сучасних умовах становлення інформаційного суспільства, бурхливого розвитку та запровадження інформаційних технологій, у тому числі і в процесі реалізації взаємодії держави і громадянського суспільства, визначаються модерні механізми функціонування такої взаємодії, навіть формується особливий вимір останньої — віртуальний. З одного боку, це утворює новітні засоби налагодження ефективної комунікації між державою та громадянським суспільством, а з іншого — підсилює можливості маніпулятивного впливу на нього. Події Євромайдану, інформаційна війна проти України значним чином посилили участь громадянського суспільства на прийнятті рішень органами державної влади, у тому числі, сприяли можливості інформаційно-комунікаційних технологій (далі — ІКТ), що покладені в основу різних видів інтернет — участі.

Такий контекст актуалізації цієї проблематики зумовлює наукову розвідку в напрямі пошуку методології оцінки ефективності поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в процес взаємодії держави і громадянського суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

Науковими дослідженнями різноманітних аспектів інформаційно-комунікаційних технологій в процес взаємодії держави і громадянського суспільства, займалися вчені М. Дітковська, Н. Драгомирецька, В. Різун та ін. Роль інформації у процесі прийняття державно-управлінських рішень досліджували вчені: П. Клімушин, О. Крюков, Ю. Машкаров, І. Почепцов, О. Радченко, С. Чукут та ін. Незважаючи на вагомий здобутки, дослідження інформаційно-комунікаційних технологій на про-

цес взаємодії держави і громадянського суспільства, що стала можливою за умов інформаційної революції на процес комунікації між владою та громадськістю ще далеко не завершився.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є необхідність здійснення ґрунтовного аналізу інформаційно-комунікаційних технологій в процесі взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах децентралізації. Досягнення зазначеної мети зумовлює вирішення таких дослідницьких завдань: розкрити теоретико-методологічний зміст сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в процесі взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах децентралізації, ідентифікувати, що нові інформаційні технології надали можливість науковцям розширити перелік так званою віртуальною децентралізацією, суть якої полягає у використанні Інтернету для створення інформації та надання доступу населенню та бізнесу до різноманітних послуг, визначити та проаналізувати соціальні мережі, які являють собою розгалужену систему горизонтальних соціальних контактів, зв'язків, взаємодій між членами суспільства, над якою надбудовуються інформаційні зв'язки індивіда чи групи індивідів з власним соціальним світом та іншими соціальними світами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Нові інформаційні технології надали можливість науковцям розширити перелік комунікаційних технологій так званою віртуальною децентралізацією, суть якої полягає у використанні Інтернету для створення інформації та надання доступу населенню та бізнесу до різноманітних послуг. Як свідчать дослідження, віртуальна децентралізація є ефективнішим інструментом контролю корупції та тіньової економіки за інші типи децентралізації. Надання державних послуг на основі Інтернету може бути значно дешевшим, дуже швидко пристосовуватися до змін (зростання масштабу пропозиції послуг), а також мати більшу географічну досяжність [10, с. 23].

Серед безлічі варіантів комунікаційних технологій безперечним лідером за останні роки став Інтернет. Він є важливим елементом інформаційної інфраструктури світової спільноти. Темпи його поширення мають "вибуховий характер", на українському ринку загальнодоступних телекомунікаційних мереж він витісняє всіх конкурентів. Міжнародна комп'ютерна мережа Інтернет сьогодні являє собою демократичну і швидко зростаю-

чу систему доступу до електорату. З точки зору західних і деяких вітчизняних експертів, він цілком реально стане в найближчі роки основним засобом забезпечення відкритості влади для широкої публіки [5, с. 359].

Інформаційно-мережеве суспільство у максимально розширеному обсязі включає біоценозні та біосферні процеси, пов'язані з розвитком соціуму (оскільки інформаційні процеси відбуваються не лише в комп'ютерних технічних системах, але й у фізичних та біологічних природних системах як базових, над якими надбудовуються соціальні системи), мережі технічних інфраструктур, що забезпечують його функціонування (мережі виробництва, торгівлі, банківських послуг тощо). Мережі, що пов'язані зі здійсненням людиною впливу на суспільні процеси, є соціальними мережами. Вони є розгалуженою системою горизонтальних соціальних контактів, зв'язків, взаємодій між членами суспільства, над якою надбудовуються інформаційні зв'язки індивіда чи групи індивідів з власним соціальним світом та іншими соціальними світами [6, с. 167].

У XXI ст. соціальні мережі функціонують через Інтернет, що дає змогу вступити в діалог (або полілог) не лише з людиною віч-на-віч, а й з дистанційно віддаленими особами, у тому числі і в режимі реального часу. Така інтенсифікація спілкування та взаємодії надає мережам можливість каталізувати процеси власної самоорганізації, консолідації та мобілізації, шукати консенсус з приводу розв'язання гострих суспільних проблем.

Однією з форм самодіяльності громадян є т. з. "громадське фінансування" (краудфандінг) — масове збирання через мережу коштів на місцевий високотехнологічний виробничий проект, який уже пройшов мережевий маркетинг і набрав достатню кількість голосів споживачів. Передумовою таких краудфандінгових рішень є такий розвиток технологій, коли з'являється можливість створення малих і не дуже вартісних високотехнологічних підприємств. Особи, що запропонували ідею проекту та вдосконалили його в інформаційно-мережевій дискусії та/або вклали в нього кошти, отримують бажані товари та певний відсоток прибутку від їх реалізації. За допомогою інформаційних мереж виникає можливість публічного електронного моніторингу стану довкілля на тій чи іншій території, виявлення екологічних порушень, організації колективних звернень з цього приводу до управлінських органів та органів правопорядку. Використання громадянським суспільством інформаційних мереж створює публічний електронний моніторинг стану довкілля на тій чи іншій території, до результатів якого має доступ кожний громадянин. Методом краудфандінгу можна як домагатися усунення з посади чиновників, які не реагують на колективні звернення, так і організувати бойкоти товарів тих корпорацій, які не виконують екологічних стандартів.

Інформаційно-мережеве середовище є досить сприятливим для розв'язання гуманітарних проблем, оскільки кожна особа може обрати предмет спілкування та/або взаємодії та відповідне коло осіб, долучатися до обговорень або виходити з них за власним рішенням.

Громадянське суспільство як інтернет — співтовариство за посередництва інформаційних мереж може реалізувати різноманітні проекти: виробничі, гуманітарні, бізнесові, перепідготовки кадрів, освітні, місцевої та глобальної політики, контролю за держапаратом, місцево-

го благоустрою та екології, організації відпочинку тощо. Внаслідок технологічних інновацій певні сектори виробництва отримують можливість перейти від великого до малого і середнього бізнесу, а розвиток самоуправління громад зменшує кількість управлінських функцій держави — все це приводить до зростання ролі громадянського суспільства, об'єднаного інформаційними мережами. Це також стимулює розгортання творчості у найрізноманітніших сферах життя людей. Реалізуючи кожний із перерахованих різновидів проектів, інформаційні мережі забезпечують для їх учасників надійний зворотний зв'язок, котрий сприяє їх самоорганізації у солідарну групу, збагаченню їхнього самоорганізаційного досвіду, розумінню функції мереж як прискорювача взаємодії та громадянської співтворчості [6, с. 169—170].

Інструментом консультативної моделі і-демократії є краудсорсинг. На сьогодні він активно розвивається в якості моделі для вирішення будь-якого виду проблем і завдань, що стоять як перед державою, так і суспільством загалом. У рамках парадигми краудсорсингу рішення задачі передають розподіленій і дуже численній групі людей, за допомогою чого вартість і час досягнення результату радикально знижено. Краудсорсинг — це мобілізація ресурсів людей за допомогою інформаційних технологій з метою вирішення завдань, що стоять перед бізнесом, державою й суспільством загалом. Існує багато способів його застосування, які розрізняють як за тематикою і видом одержуваного результату, так і за категорією залучення люди. Голосування як вид краудсорсингу найчастіше є складовою частиною інших типів, зокрема створення контенту.

Пошук рішення — тип краудсорсингу, що є одним із найбільш інтелектуально ємних і наповнених. Це пов'язано з тим, що сюди зараховують величезну кількість платформ, які закривають будь-які питання, пов'язані з аналізом інформації та пошуком рішення. Це можуть бути як складні наукові завдання, на яких спеціалізуються ресурси "Kaggle", "CrowdFlower", "InnoCentive", "Academy of Ideas" і безліч інших, так і доутилітарні приватні завдання, наприклад: пошук оптимального туру з покупкою авіаквитків, екскурсій, локального трансферу і т.д. Вирішенням таких завдань займається ресурс "Flightfox", а також платформа "DARJEELIN". Повноправним представником цього типу є платформи, орієнтовані на збір ідей, їхнє структурування, обговорення та вибір найбільш оптимального рішення для компанії. У західній термінології ці процеси мають назву "відкриті інновації" (англ. open innovation). Одним із представників когорти платформ, що відповідають за нішу відкритих інновацій, є британська компанія "Wazoku". До цього типу також зараховують платформи, що закривають нішу мікрозадач: коли від замовника надходить завдання, воно автоматично розбивається на безліч дрібних завдань, кожне з яких передається для вирішення. Найчастіше ці завдання створюють без застосування механізмів конкурсу. Кожен виконавець отримує завдання і виконує його за певну винагороду, заздалегідь визначену. Сила цього методу ґрунтується на наявності дуже великої бази виконавців, які в мінімальні терміни втілюють завдання в життя. Одним із яскравих представників такого підходу є платформа "Amazon Mechanical Turk" (MTurk).

Основою формування та використання діалогових форм політичної участі є принцип відкритого партнерства влади й громадян, у якому вони є рівними суб'єктами відносин. Кожен із суб'єктів діалогу володіє певними ресурсами, які підтверджують їх суб'єктність та визначають потенціал участі в ньому. Зокрема інституційні суб'єкти володіють системою особливої політичної інфраструктури; громадяни — правом делегувати повноваження щодо ухвалення політичних рішень та низкою конвенційних та неконвенційних засобів тиску на владу; громадські організації, інститут політичної експертизи та ЗМІ — можливостями забезпечувати інформаційний обмін між першими двома суб'єктами діалогу, акумулювати й транслювати інтереси громадян до поля політичного дискурсу. Масштаб і характер поширення демократії участі залежить від того, як функціонує система "держава — громадянське суспільство", оскільки тільки останнє спроможне сформулювати орієнтації на використання громадянами діалогових форм політичної участі [1, с. 76].

Одним із дієвих механізмів взаємодії держави з громадянським суспільством, що забезпечує підвищення довіри суспільства до рішень і дій влади, є механізм консультативної взаємодії [3]. Зміст цього механізму, призначеного для здійснення проблемно-орієнтованих взаємодій, полягає в тому, що органи державної влади для взаємних консультацій і обговорень залучають представників професійних спільнот й авторитетних фахівців недержавного сектора, тобто громадських організацій. Для реалізації такого механізму при органах влади створюються постійні або тимчасові громадські консультативно-експертні ради або комісії, спеціалізовані з найважливіших проблемних напрямів діяльності в зоні відповідальності цих органів. Такі консультативні структури формуються, як правило, на тристоронній основі з відповідальних посадових осіб органів влади, представників недержавних професійних об'єднань і наукових організацій та авторитетних фахівців-експертів.

Робота консультативного механізму взаємодії може надавати позитивний вплив на процес досягнення взаєморозуміння й партнерських відносин між державною владою і громадянським суспільством у вирішенні навіть складних для загального розуміння професійно-орієнтованих проблем тільки за умови, що така робота є відкритою та інформаційно прозорою для суспільства, її результати об'єктивно публічно освітлюються [4, с. 76].

Поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в процес взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах децентралізації передбачає електронну участь громадян у державних справах, а саме через три ключових елементи. По-перше, інформація — розміщення на веб-сайтах органів влади інформації, що становить ключовий інтерес для суспільства. По-друге, е-консультації — механізми та інструменти он-лайн обговорення суспільно значущих проблем на сайтах органів влади. По-третє, е-прийняття рішень — врахування он-лайн внеску громадян у процес прийняття рішень, надання постійного зворотного зв'язку.

Для ефективного застосування досягнень консультативної моделі інформаційної демократії доцільно ширше використовувати один із найпотужніших інструментів взаємодії між державою та громадянським суспільством — е-консультації. Якщо раніше, за відсутності

можливостей інтерактивного діалогу між владою та громадськістю, для цього вимагались незрівнянно більші людські й фінансові ресурси, сьогодні завдячуючи сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям, процес громадських консультацій не так важко організувати й підтримувати. Водночас такими ж проблемними залишаються питання визначення відповідного контексту консультацій та їх впровадження в управлінські процеси на всіх етапах, під час визначення напрямів, постановки завдань, прийняття та впровадження рішень.

Слід зважати на досвід, поширений у Європейському Союзі, Канаді, Австралії, Новій Зеландії. Це традиційна практика консультацій шляхом оприлюднення проектів регуляторних актів, які відповідно до мети консультацій мають назви "білий" чи "зелений" документи. У першому виді документів ("білі") окреслено політичні (стратегічні) наміри уряду або пропозиції до впровадження цих намірів. "Зелені" дискусійні документи, у яких запропоновано запитання та альтернативні варіанти відповідей (з інструкціями щодо участі в консультаціях) для цільових груп, які визначають організатори опитування, як правило — уряд. У цих країнах традиційна практика консультацій була ефективно поширена на віртуальне середовище у формі електронної взаємодії державних органів і громади ("Консультації для канадців"; "Візьми участь" у Новій Зеландії; "Е-демократичні консультації" у Великій Британії).

Он-лайн консультації з цільовими групами не повинні бути широко публічними для досягнення ефекту чи користі. Суттєві можливості існують для представницьких груп, що діють від імені більш широких кіл громадськості. Відомі варіанти консультацій з цільовими групами можуть передбачати створення он-лайн "громадянських журі" або втілення он-лайн компонентів у діяльність існуючих у реальному житті журі. Інтерактивними можливостями для консультацій є [8] он-лайн опитування та дослідження: швидкі й зручні, зазвичай ненаукові, є найбільш поширеним вступом для політичної взаємодії он-лайн.

Наступним потенційно корисним засобом покращення участі громадян у процесі впливу на формування політики є електронні петиції (е-петиції). Як правило, для застосування цього засобу використовують Інтернет, завдячуючи якому громадськість і зацікавлені групи можуть ініціювати колективне звернення, зібрати групу прихильників, які згодні підтримати його своїми підписами та направити до відповідного державного органу або на адресу уряду. Така форма комунікації між громадськістю й владою, у якій ставляться колективні вимоги до уряду, як правило має політичне забарвлення та викликає певний соціальний резонанс. Варто зазначити, що петиції можна розглядати як певну форму колективного вираження волі і впливу на інших суб'єктів суспільних відносин (наприклад, на політичних лідерів, державні установи та громадські організації), здатною виконувати функцію регулювання (англ. softlaw), лобіювання, просування ідей та інтересів. Потенціал такого виду публічного (самого публічного, а не державного) регулювання потребує окремого ґрунтовного дослідження.

Он-лайн петиції/звернення. У багатьох країнах громадяни мають юридичне право звертатися до свого уряду та парламенту з петиціями. Хоча в Інтернеті бага-

то сайтів, що дозволяють громадянам розміщувати свої петиції, деякі органи влади, як наприклад, Шотландії та Квінсленда (Австралія) спромоглися адаптувати це юридичне право до он-лайнного світу. Автентифікація є серйозною проблемою для офіційних петицій, що пов'язані з урядовим та парламентським процесом. Замість того, щоб автентифікувати ідентичність кожної особи, що поставила свій підпис в он-лайн, пропонують автентифікувати всю петицію загалом, шляхом верифікації наявності відповідної кількості людей, що вимагається для надання петиції чинності (перевіривши телефонні номери та адреси осіб, які підписались, для визначення достатньої кількості підписів від реальних осіб; шляхом контактування із заявниками для усунення спроб шахрайства). Попри те, що е-петиції є чи не найсучаснішою технікою консультативної моделі інфодемократії, на практиці можуть виникати труднощі юридичного характеру, насамперед у процедурі збирання підписів. Особливо в Україні, де електронні підписи, а з ними й процедура автентифікації, ще не стали звичайними атрибутами суспільного життя (такою є переважна кількість країн світу). Щоб підтвердити правдивість волевиявлення учасників е-петицій необхідні "традиційні" засоби верифікації (шляхом безпосереднього контакту із заявниками, перевірки адресних даних за допомогою довідкових служб тощо), що можуть застосовуватись у партнерстві з громадянським і приватним секторами [2, с. 114—115].

Відкриті звернення в он-лайн. Якщо громадські слухання он-лайн — переведення реальних слухань в он-лайн середовище, сприйняття відкритих звернень (політичних заяв) в он-лайн є першим кроком у напрямі інтеграції он-лайнної інтерактивності в традиційний процес слухань. Це може спрацювати в двох напрямках: люди з віддалених місць можуть подавати інформаційні матеріали перед, під час чи після слухань для включення до стенограми слухань й у зворотному напрямку; люди, що беруть участь у слуханнях, можуть поширювати електронні копії своїх презентацій та заяв для поширення в реальному часі в он-лайн.

Е-прийняття рішень. При прямій демократії участь громадян у процесі прийняття рішень, як правило, обмежується здійсненням голосування. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють брати активну участь у процесі обговорення потреб місцевих громад та внесення пропозицій, на основі яких приймаються рішення. Одним із аспектів консультативної моделі є залучення громадян до прийняття важливих стратегічних рішень із питань державного та регіонального розвитку шляхом можливості обговорення рішень міської ради, парламенту за посередництвом форумів, блогів та чатів. Так, у грудні 1997 р. у Великій Британії було запущено проект "UKCOD" [7], що став кращим прикладом світового партнерства за участю національного уряду, який в он-лайнні надавав консультації для Кабінету Міністрів. Думка громадян сайту дозволяє забезпечити громадський уряд із зворотним зв'язком пропозиціями щодо свободи інформації. На нашу думку, цей проект мав сильний вплив на розвиток і-демократії в інших країнах Європи.

Одним із механізмів участі громадськості в прийнятті рішень є е-нормотворення (англ. e-rulemaking), яке дозволяє громадянам впливати на процес ухвалення нормативно-правових актів. У цьому інструменті е-врядування

поєднано ключові елементи демократичного впливу на процес прийняття рішень, що притаманні е-консультаціям та е-голосуванню. Завдання, які виконує механізм е-нормотворення в рамках процесуальної моделі, такі:

— посилення демократичної легітимності, яке можна досягнути через: 1) кращого розуміння громадськістю процесу нормотворення; 2) збільшення якості та кількості коментарів громадськості в процесі нормотворення; 3) додавання більшої інтерактивності процесу надсилання коментарів і покращення його широкого обговорення; 4) збільшення можливостей більш демократичних підконтрольних інституцій, таких як Конгрес чи Президент, для нагляду за регуляторним процесом;

— вдосконалення рішень, що приймаються з точки зору оцінки впливу регуляторного акту на розв'язання проблем і покращення фінансової ефективності регуляторної політики;

— зменшення адміністративних витрат. Використання ІКТ у регуляторному процесі дозволяє більш ефективно обробляти документи та поширювати їх між особами та інституціями, що беруть у ньому участь;

— посилення рівня дотримання встановлених правил. Вимогою для належного виконання встановлених правил є їх чітке й однозначне розуміння. Вирішення цієї мети можна досягнути як збільшеною доступністю роз'яснень, коментарів у он-лайнні, так і можливістю отримання більш докладних інструкцій для дотримання правил [9].

Інформаційно-комунікаційні технології прогресивно сприяють поширенню інформації, обговоренню політичних питань, широкій демократичній участі окремих осіб та груп, більшій прозорості та підзвітності демократичних інститутів і процесів, залучають громадян у способи, які приносять користь демократії і суспільству тому "апетити" та очікування громадян щодо того, що має бути їм забезпечено в контексті можливостей на участь в управлінні державними справами, змінюються під впливом, зокрема, розвитку технологій. При цьому важливо пам'ятати, що для е-демократії первинною є демократія, а не електронний компонент, натомість сутність е-врядування — у використанні ІКТ в оптимізації взаємодії центральних органів виконавчої влади та наданні адміністративних послуг споживачам. Однак використання ІКТ недостатньо для того, щоб оптимізувати наявні механізми участі громадян в управлінні державними справами. Це означає, що недостатньо обмежитись тим, щоб урегулювати е-демократію шляхом закріплення на рівні законодавства принципу технологічної нейтральності при реалізації прав громадян на участь в управлінні державними справами з відповідними державними гарантіями забезпечення цього. Натомість потрібно переглянути перелік передбачених законодавством механізмів на участь в управлінні державними справами та розширити його, додавши максимум користі, оперативності та достовірності з допомогою розвинених сучасних технологій.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Отже, оскільки проблема е-участі є наріжним каменем інформаційної демократії, взаємодія між владою

та громадськістю — важливий показник демократичності та легітимності врядування. Ця парадигма спирається на розуміння процесу управління як комунікації, вектори якої спрямовані не лише на внутрішню системну організацію процесу впорядкування діяльності державного апарату та регулятивного впливу на діяльність суб'єктів недержавного сектору, але й на горизонтальне поширення інформації, що перетинає кордони владної компетенції державних органів та спонукає до контакту з суспільно-громадськими інституціями та приватними організаціями, залучаючи до участі громадськість із недержавних (неприбуткового та приватного) секторів.

Саме зараз першочерговими завданнями можна виділити: створення національних електронних інформаційних ресурсів, а також загальний розвиток інформаційного простору, що вбачається в таких аспектах: процеси євроінтеграції на подальший розвиток України; потреба формування і реалізації ефективної державної політики у сфері впровадження інформаційно-комунікаційних технологій; сучасні виклики, загрози та потреби суспільства і держави; необхідність розвитку національної інформаційної інфраструктури (а саме: електронного урядування та електронної демократії; впровадження та використання інформаційних технологій, продуктів і послуг). Адже у сучасному світі подолання цифрової нерівності є істотною умовою подолання соціально-економічної нерівності громадян, активізації їх участі в управлінні державою, освіті, працевлаштуванні, охороні здоров'я, культурі, дозвіллі. Це свідчить про рівень розвитку суспільства, а для ефективного зростання як окремого громадянина, так і цілого суспільства такі аспекти є необхідними.

Література:

1. Богдановская И.Ю. Информационное общество и государство. "Электронное государство" / И.Ю. Богдановская // Общественные науки и современность. — 2004. — № 6. — С. 105—111.
2. Митко А. До питання значення технік е-участі для розвитку діалогових форм взаємодії влади та громади / А. Митко // П'ята щорічна міжнародна конференція Парламентські читання, 30 жовтня 2015 р. — Лабораторія законодавчих ініціатив. — 132 с.
3. Митко А.М. Наукові розвідки теорії гейткіперів / А.М. Митко // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. — Одеса, 2012. — № 2 (154). — С. 94—101.
4. Нисевич Ю. А. Информационно-коммуникационная стабилизация политической системы / Ю.А. Нисевич // Вестник Российского университета дружбы народов. — Серия: Политология. — 2006. — № 1 (6). — С. 68—80.
5. Федоркін Д.В. Комунікаційна функція держави: теоретико-правовий аналіз / Д.В. Федоркін // Альманах права, Вип. 6. — 2015. — С. 356—362.
6. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії: національна доповідь / Ред. кол.: С.І. Пирожков, О.М. Майборода, Ю.Ж. Шайгородський та ін.; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. — К.: НАН України, 2016. — 284 с.

7. Clift S. Democracyis Online 2.0 [Electronic resource] / S. Clift. — Mode of access: <http://www.publicus.net/articles/democracyonline.html/>

8. Clift S. Online Consultations and Events Top Ten Tips for Government and CivicHosts v1.1 [Electronic resource] / S. Clift. — Mode of access: <http://www.publicus.net>

9. Coglianese C. E-Rulemaking: Information Technology and the Regulatory Process. Regulatory Policy Program Working Paper RPP200402 / C. Coglianese. — Cambridge, MA:Center for Business and Government, John F. Kennedy School of Government,Harvard University, 2004. — 66 p.

10. Goel R.K., Saunoris J.W. Forms of Government Decentralization and Institutional Quality: Evidence from a Large Sample of Nations. Asian Development Bank Institute. ADBI Working Paper, N 562. March 2016.

References:

1. Bogdanovskaja, I. Ju. (2004), "Information society and the state. "Electronic State"", *Obshhestvennye nauki i sovremennost'*, vol. 6, pp. 105—111.
2. Mytko, A. (2015), "The issue of the importance of e-participation techniques for the development of dialog forms of interaction between the authorities and the community", *P'iata schorichna mizhnarodna konferentsiia Parlaments'ki chytannia [Fifth Annual International Parliamentary Reading Conference]*, Laboratory of Legislative Initiatives, Kyiv, Ukraine, pp. 114—115.
3. Mytko, A. M. (2012), "Scientific intelligence of the theory of gatekeepers", *Naukovyj visnyk Odes'koho derzhavnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 2 (154), pp. 94—101.
4. Nisnevich, Ju. A. (2006), "Information and communication stabilization of the political system", *Vestnik Rossijskogo universiteta druzhby narodov. — Serija: Politologija*, vol. 1 (6), pp. 68—80.
5. Fedorkin, D.V. (2015), "Communication function of the state: theoretical and legal analysis", *Al'manakh prava*, vol. 6, pp. 356—362.
6. Pyrozhhov, S. I, Majboroda, O. M. and Shajhords'kyj, Yu. Zh. (2016), *Tsyvilizatsijnyj vybir Ukrainy: paradyhma osmyslennia i stratehiia dii: natsional'na dopovid'* [Ukraine's Civilizational Choice: An understanding paradigm and a strategy for action: a national report], Kyiv, Ukraine.
7. Clift, S. "Democracyis Online 2.0", available at: <http://www.publicus.net/articles/democracyonline.html/> (Accessed 16 September 2018).
8. Clift, S. "Online Consultations and Events Top Ten Tips for Government and Civic Hosts", available at: <http://www.publicus.net> (Accessed 18 October 2017).
9. Coglianese, C. (2004), *E-Rulemaking: Information Technology and the Regulatory Process. Regulatory Policy Program Working Paper RPP200402*, Kennedy School of Government: Harvard University.
10. Goel, R.K. Saunoris, J.W. (2016), *Forms of Government Decentralization and Institutional Quality: Evidence from a Large Sample of Nations*, Asian Development Bank Institute. ADBI Working Paper. *Стаття надійшла до редакції 02.02.2019 р.*